

Urbánní krajina a její skryté
významy:
Zapomenutá místa

Seminář 3
8. března 2017
Gustav Novotný

Minule..

- Úvod kurzu...
- Zadání urbánního výzkumu

- Dnes:
 - Zadání vloženého úkolu
 - Zapomenutá místa
 - (22.3. hostující přednáška)

Harmonogram

- Urbán – do konce března (resp. 2. 4.)
- Rurál – do konce dubna (30. 4.)

- 2 vložené úkoly
 - Zapomenutá místa (U)
 - Kognitivní mapa (U+R)

- Květen – prezentace, klasifikace

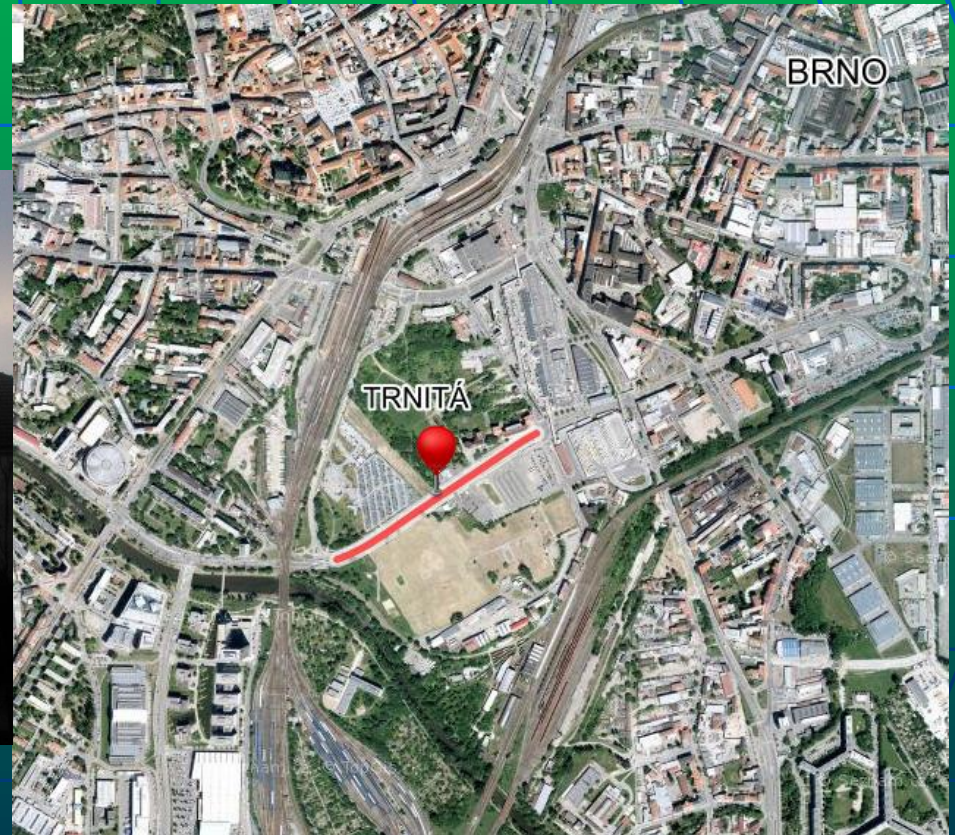
Exkurze 2012 (?)



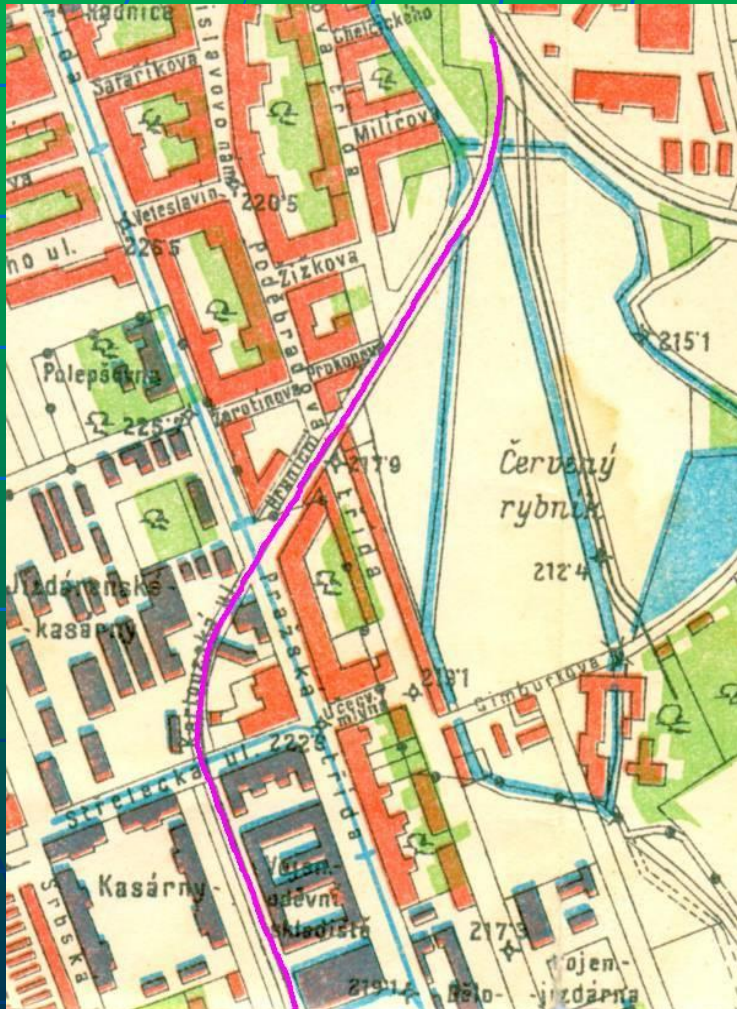
Židenice – sense of place, genius loci (?)



Jižní nákladové nádraží



Neznámá místa – vlečka v Králově Poli



Vlečka

- Spojovala bývalé nákladní nádraží v Kr. Poli s vojenským skladem a sítí pouliční kolejové dráhy
- 1887-1967
- Uliční síť se přizpůsobila
- Ulice Poděbradova, Kartouzská, Antonína Macka a další
- Pozůstatky valů a kolejí v městské krajině
- <http://www.kafelanka.cz/mista/vlecka.php>





Adam Nehudek – web o objevování zapomenutých míst

- <http://www.kafelanka.cz/index.php>
- V Adamově databázi 425 míst – na webu zatím publikoval 216 brněnských kafélanek, každá je zaznačená do mapy včetně GPS souřadnic. Nejvíc jich má Staré Brno a Špilberk. Pak průmyslové části na svitavském nábřeží. Naopak chudá na tajemná místa jsou všechna sídliště a oblasti s čistě bytovou výstavbou (Zdroj: <http://magazin.e15.cz> 2015)
- A.Nehudek pojednává např. o krytech civilní obrany, kolektorech, kanalizaci a dalších technických zařízeních, bez kterých by město nemohlo fungovat
- Podstata: zvědavost, spousta otázek o účelu a funkci **prostoru** nebo technického díla

Kamenný vrch - zahrady

- „V zahradách na Kamenném vrchu sídlí podivná tíseň, možná je to jen tím, že je právě podzim a ve spadaném listí se vše jeví zašlé časem a smutné. Jsou obrovské - a spousta vyšlapaných cestiček mě jen utvrzuje v tom, že tu stále někdo chodí. Myšlenka, že v těchto místech nejsem úplně sám, není příliš příjemná a při každém podivném zvuku se vyděšeně rozhlížím kolem.“
- „Zabloudit tu rozhodně nejde, zahrady leží ve svahu, pod kterým je sídliště Nový Lískovec a na paneláky je odevšad vidět. Tato situace vytváří zvláštní kontrast; na jedné straně betonová obří plní lidí a na druhé straně silnice džungle, ve které lze cizí přítomnost jen tušit.“
- Zdroj: <http://www.kafelanka.cz/mista/domek.php>



Hotel Myslivna



Kohoutovice – vodojem a trafostanice



GEOGRAFIE MOCI

- Kauza „Globus komínu“
- u NC Tesco v Králově Poli
- uprostřed úseku rychlostní silnice, která prochází bývalým areálem brněnské Královopolské strojírny - nefunkční chladicí věž.
- Proč tam zůstala stát, když se nejedná o technickou památku?



Opuštěná chladičí věž

- „V samém začátku stavby první poloviny silnice, před více než deseti lety, zde věž nepůsobila nijak násilně a každý si mohl myslet, že stejně časem půjde pryč“ (z blogu p. Šindeláře, 2011).
- Spekulace s pozemky, majetkové spory
- částka vynaložená hypermarketem, který si věž odkoupil, je vyšší než možnosti investorů silnice. Náklady na demolici věže spolu se všemi kompenzacemi pro hypermarket, který by ztratil svůj poutač, by dosáhly astronomické výše.
- Ideální reklamní poutač?

Bílá hora (v Brně)



Stránská skála



Stránská skála



- Skalní útvar, NPP
- v geologickém vývoji Stránské skály se prolíná historie dvou velkých středoevropských geologických jednotek – Českého masivu a Západních Karpat
- Zkameněliny
- Pravěké kultury
- Jeskyně
- 2WW – válečná historie - Továrny vybudovaly v lokalitě systém propojených jeskyní, bunkrů a šachet o třech horizontálních patrech, do kterých během druhé světové války plánovaly přesunout stroje na výrobu leteckých motorů a ukrýt je před možným bombardováním. Z těchto důvodů je oblast z části elektrifikována, což později ocenily zahrádkové kolonie, které v blízkosti svahů vyrostly.

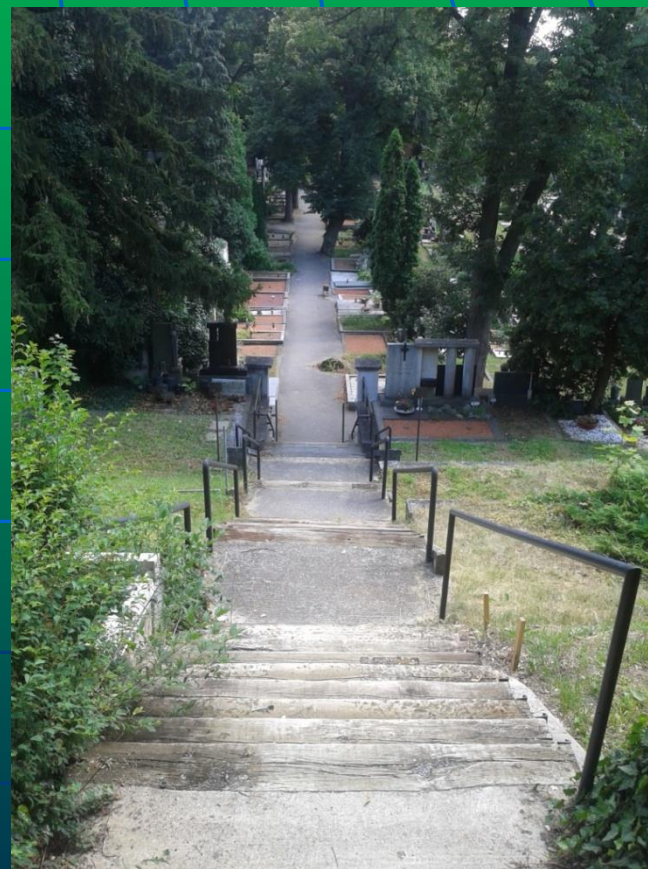
Hřbitov v Králově Poli

- Endler, J. Příběhy brněnských hřbitovů (2010: 7)

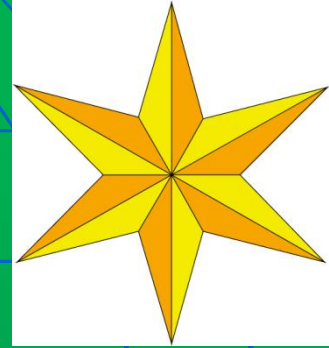
KRÁLOVO POLE (Myslínova ul.)

Spousta Brňanů o jeho existenci nejspíš ani neví: snad nejkrásnější brněnský hřbitov – nebo spíš hřbitůvek – se ukrývá za železniční tratí na Tišnov a za zbytky hradby topolů, v sousedství dávno vytěženého lomu, v zapadlém a před světlem schovaném údolí zvaném odedávna Kostelní zmla. Z jedné strany ho od civilizace odděluje neprostupné kolejiště dnes již málo využívaného královopolského vlakového nádraží s několika navždy odstavenými vagóny a navrch i rokle potoka Ponávka, z té druhé (východní) zase příkrý les a zahrádkářská kolonie, k níž se přijíždí z opačné strany kopce. Město tu nepřipomíná absolutně nic, klid ruší snad jen občasný tlumený štěkot psů z nedalekého cvičiště. Snad právě pro ono téměř nadpřirozené odtržení od pár stovek metrů vzdálené pulzující každodennosti si královopolský hřbitov vybralo za místo posledního odpočinku několik z nejvýznamnějších osobností s Brnem spjatých.

Sem, symbolicky jakoby na konec světa, se hřbitov „stěhoval“ z centra Králova Pole nadvakrát. Jeho nejstarší doložený předchůdce se nacházel u kostelíka sv. Víta, vysvěceného v roce 1279, zrušeného ale v roce 1783 a o dva roky později dokonce zbořeného. Spolu s ním zanikl i hřbitov, doplativší na nepopulární reformu císaře Josefa II. zakazující existenci pohřebišť uvnitř osad. (A také pohřbívání v rakvích, které bylo „nahrazeno“ ukládáním mrtvých do jam pouze v pytlích, což vzbudilo takový odpor, že tento aspekt svých „osvěcujících“ reformů císař po necelém roce – 20. ledna 1785 – zase rychle zrušil. „Mnobo lidí



Dělnické kolonie



ku slepenců z pestrých povrchů předmětů, co okolí kdysi poskytlo. Ulice jsou v mnoha částech dodnes prašné, v některých místech zúžené na průchod jediného člověka poněkud skromnějších tělesných rozměrů. Ovšem nejen hmotné je obrazem místa. Při vstupu do osady jakoby město ztichlo. Někdy není slyšet nic kromě štěkotu vzteklych psů, mrouskání koček a šumu zpoza neprůhledných tajemných předzahrádek. Atmosféra tu neustále vibruje, jsou zde cítit jakoby podezíravé pohledy zdejších.

Pod mostem

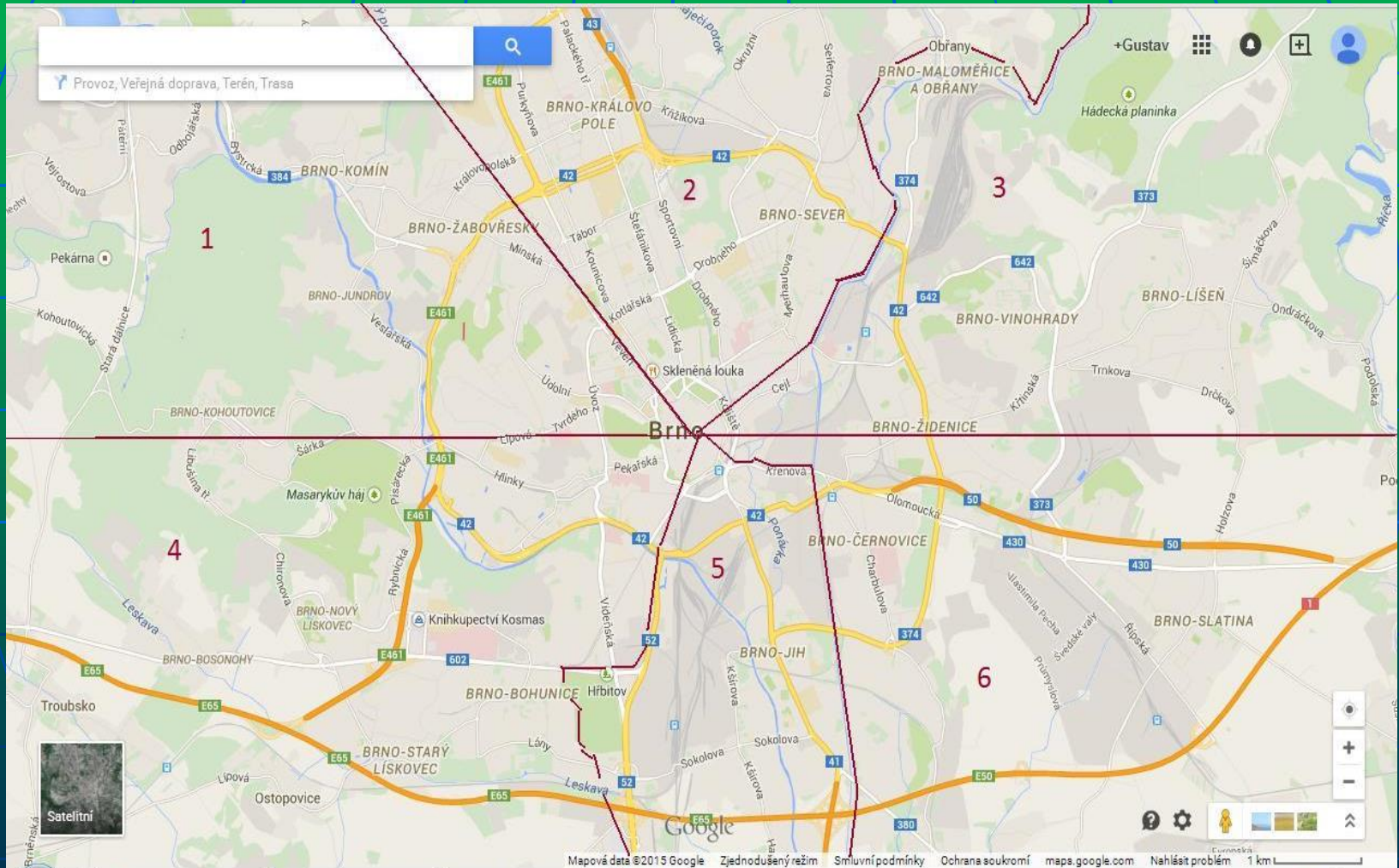
Prvním místem, resp. místy s velice zvláštní atmosférou, které je rozhodně nutné v této oblasti zmínit, jsou "podmostové části" hlavní Brněnské cyklostezky. Význam slova zapomenuté zde nabírá trochu jiných rozměrů, jelikož za letního slunečného dne těmito místy bude projíždět nespočet cyklistů a bruslařů, často je zde také možné potkat pěší vycházkáře. Avšak atmosféra místa se projeví teprve pokud se v daném místě zastavíme. Na rozdíl ke svému okolí jde o velmi úzké a temné místo. Zvýšená vlhkost a kapající voda ještě duchu místa přidávají jakousi temnost. Na první pohled zcela běžné a frekventované místo v sobě skýtá mnohá tajemství. Atmosféra místa je ještě více podtržena ve chvílích s nepříznivým počasím, protože běžně projíždějící a procházející osoby zcela vymizí. Člověk s trochou fantazie či paranoie může okolní křoviska považovat za zdroj všerůzné mystické havěti.



1. úkol

- Vložený úkol – do středy 22. března 2016 vč.
- Odevzdávárna – studijní materiály
- 6 segmentů z U-R 2015
- Ve vylosovaném segmentu najít 3 zapomenutá, geograficky zajímavá místa
- Semestrální úkol (**nepovinný**): co se skrývá na vrcholku dělnické kolonie Ruský vrch

Mapa segmentů



Úkol – diskuze ve dvojici

- Oblíbená místa
 - Záhadná místa
-
- Co byste v Brně chtěli prozkoumat?
 - Jaká typy objektů vás zajímají?

Příští cvičení

- za týden

